

Papīra feja

Integrētas rotaļnodarbības konspekts

ILGA BULE,

Ludzas pilsētas 3. pirmsskolas izglītības iestādes „Namiņš” pirmsskolas izglītības skolotāja

Rotaļnodarbības tēma: „Papīra feja”.

Integrēta rotaļnodarbība – iepazīstināšana ar apkārtni un sabiedriskās dzīves norisēm, runas attīstīšana, fiziskā izglītība un veselība.

Bērnu vecums: 3–4 gadi (apgūst mazākumtautību vispārējās pirmsskolas izglītības programmu).

Mērķis: sniegt bērniem priekšstatu par dažādiem papīra veidiem, tā īpašībām un lietojumu sadzīvē.

Uzdevumi:

- 1) rosināt bērnus pētīt dažādus papīra veidus un noskaidrot tā īpašības ar vienkāršu eksperimentu palīdzību;
- 2) aktivizēt un papildināt jau esošo vārdu krājumu (kartons, konfekšu papīrs, salvēte, avīze);
- 3) attīstīt taktilās sajūtas;
- 4) vingrināt roku un pirkstu sīko muskulatūru;
- 5) veicināt domāšanu, prasmi salīdzināt, vispārināt;
- 6) ieaudzināt saudzīgu attieksmi pret apkārtējo vidi.

Iepriekšējais sagatavošanas darbs: papīra konstruēšana, griešana, līmēšana, zīmēšana uz papīra ar zīmuļiem, krītiņiem, guašu, kolāžas veidošana no veciem žurnāliem un avīzēm.

Uzskates līdzekļi un izmantojamie materiāli: lelle „Papīra feja”, makets „Papīra karaļvalsts”, dažādu veidu papīra strēmeles (avīzes, kartona, konfekšu, salvetes), no papīra izgatavoti priekšmeti (grāmatas, albums u. c.), trauks ar ūdeni.

Izmantotā literatūra:

I. Freiberga, L. Priede. Bērns mācās izzināt pasauli. Rīga, 2007;

Dz. Prelgauska. Spēles, novēroju-

Pilsētas papīra makets, kura centrā atrodas skaista pasaku pils, pie kuras stāv Papīra feja.

mi, eksperimenti. Rīga: SIA „Izglītības soli”;

П. Дзюба. Практическая копилка воспитателя детского сада. Ростов на Дону, 2006.

Tehniskais aprīkojums: dators, diski ar ierakstiem.

ROTAĻNODARBĪBAS GAITA

Bērni sanāk aplī, sveicina viens otru. Skolotāja piedāvā doties ceļojumā uz Burvju karaļvalsti. Priekšā ir tāls ceļš. Jautras mūzikas pavadījumā bērni iet mundrā solī, skrien, iet uz pirkstgaliem, pārlec pār „strautu”, izlien zem šķēršļiem utt. Skolotāja pieved bērnus pie pilsētas papīra maketa. Tā centrā atrodas skaista pasaku pils. Bērni apskata pilsētu. No pils parādās Papīra feja.

– Это Бумажная фея. В этой стра-

не все сделано из бумаги – и одежда, и транспорт, и дома и всё-всё-всё. Посмотрите внимательно на саму фею! Даже она сама сделана... из чего? Из бумаги. А из какой именно бумаги, можете назвать? (*Bērnu atbildes: из цветной бумаги, из картона.*) Ну вот, побывали в гостях у Бумажной феи, познакомились с Бумажным царством. А теперь, давайте, Бумажную фею пригласим к нам в группу и покажем предметы, сделанные из бумаги!

Didaktiskā spēle

„Kas mēdz būt no papīra?”

Bērni nosauc un parāda viņiem pazīstamos priekšmetus no papīra.

– А теперь подумайте: может ли в нашем мире всё быть из бумаги? (*Bērnu atbildes.*) Могут ли быть бумажные дома? Почему? А почему

Ekspieriments „Papīra burzīšana”.

Ekspieriments „Papīra plēšana”.

в нашем мире не делают одежду из бумаги? Мебель? А машины делают из бумаги?

Kopīgi noskaidro, no kāda materiāla pagatavoti iepriekšminētie priekšmeti un objekti: māja – no ķieģeļiem, mēbeles – no koka, apģērbi šuj no auduma, bet mašīnas pagatavo no metāla. Visi šie materiāli ir izturīgi.

Skolotāja piedāvā pārliecināties par papīra izturību:

– А прочная ли бумага, мы сейчас с вами проверим. Мы проведем несколько экспериментов с бумагой.

Ekspieriments „Papīra burzīšana”

– Попробуйте смять газетную бумагу! Легко это сделать? (*Bērnu atbildes.*) А попробуйте смять стол, за которым вы сидите! Получилось? (*Bērnu atbildes.*) Потому что дерево, из которого сделан стол, – прочное, а бумага – непрочная.

Elpošanas vingrinājumi

Skolotāja piedāvā bērniem paspēlēties ar papīra bumbiņām (pūst):

– На комочек дуй легонько – будет двигаться тихонько, на комочек дуй сильнее – побежит он веселей.

Ekspieriments „Papīra plēšana”

– Попробуйте разорвать бумагу! Легко ли это сделать? (*Bērnu atbildes.*) А сможете разорвать кусочек ткани? (*Bērnu atbildes.*) Попробуйте! Получилось? Почему? (*Bērnu atbildes.*) Потому что ткань прочнее бумаги.

Ekspieriments ar ūdeni un papīru

Bērniem ir trīs veidu papīrs – avīze, kartons, salvetes – un trauks ar ūdeni. Skolotāja lūdz nosaukt papīra veidus. Bērni tausta papīru, salīdzina pēc biežuma, pēc izturības. Bērni pēc kārtas iemērc ūdenī papīra strēmeles un vēro.

– Положите листочки бумаги в

воду! Какая бумага сразу размокла? (*Bērnu atbildes.*) Попробуйте взять их руками! Что произошло? (*Bērnu atbildes.*) Да, салфетка и газета размокли и порвались. Какая бумага оказалась прочнее всех? (*Bērnu atbildes.*) А сейчас сделаем вывод: бумага боится воды. Все бумажные предметы портятся от встречи с водой. Бумага – материал непрочный. Мы еще раз посмотрим на бумагу в конце занятия. А сейчас Бумажная фея приглашает вас поиграть.

Spēle „Jautrie papīriņi”

Bērniem tiek izdalīti konfekšu papīriņi. Bērni izpilda kustības atbilstīgi dzejoļa saturam.

– Мы фантики бумажные,
Конфетки в нас сидели.
А детки – сладкоежки –
Конфетки дружно съели.

(*Bērni, noturpušies aplī, rokās tur konfekšu papīrus, imitējot konfekšu ēšanu.*)

Ветер вдруг набежал
И все фантики поднял.
(*Pieceļas, griežas, māj ar rokām,
pēc tam skrien izklaidus.*)

Закружились, полетели
И на землю тихо сели.
(*Pietupjas.*)

Мы все фантики возьмем
И в коробку отнесем.
(*Saliek konfekšu papīrus kastē.*)

Avots: П. Дзюба. Практическая копилка воспитателя детского сада.

Nodarbības beigās bērni pieiet pie galda, lai paskatītos, kas noticis ar papīru ūdenī.

(*Bērnu atbildes.*)

– Бумажная фея просит вас беречь бумагу, не рвать и не выбрасывать ее понапрасну, особенно бережно относиться к книгам. Ведь бумагу делают из деревьев. Если вы будете беречь бумагу, то сохраните много деревьев.

Papīra feja pateicas bērniem par centību un uzciēnā ar konfektēm.

Bērnu radošums

TATJANA ŠLEPŅOVA,
Rīgas Ziedoņdārza pirmskolas metodiķe

21. gadsimta sabiedrības attīstības straujie tempi, dinamiskums un mūsu dzīves dažādo sfēru augstā tehnoloģiskā attīstība pieprasa reakcijas ātrumu, domāšanas elastību un radošu pieeju dažādu problēmu risināšanā.

Jūlijs Aleksandrs Students (1898–1964) raksta, ka cilvēkam jābūt spējīgam atsaukties uz visām kulturālās dzīves prasībām. Pastāvīgas izmaiņas kļuvušas par mūsdienīgas dzīves normu. Tādos apstākļos pašrealizācijas iespējas ir atkarīgas nevis no nozīmīga informācijas apjoma, bet no prasmes orientēties informācijas plūsmās, atrisināt pretrunas, meklēt un izmantot trūkstošās zināšanas un resursus izvīrītā mērķa sasniegšanai.

BĒRNA RADOŠUMS – VIŅA IEKŠĒJĀS PASAULES IZPAUSME

Tātad viens no svarīgākajiem pedagoģiskās teorijas un prakses uzdevumiem mūsdienās ir radošas personības veidošanās, kas sākas jau pirmskolas vecumā. Radošums – tā ir īpaša pasaule, kur bērns izzina sevi, savas iespējas, apkārtējo pasauli un var paust savu attieksmi pret to visu.

Vēl nemākot pilnīgi pārvaldīt savas domas un runu, lai skaidri noformulētu savas vēlmes un prasības, bērns var paust tās ar radošuma palīdzību. Bērna darbi daudz ko stāsta par viņu pašu, tāpēc ka bērna radošums ir viņa iekšējās pasaules izpausme.

Radošums iesākas rotaļā. Bērnā sākumā ir jāiemācās rotaļā izpaust savu radošo iniciatīvu, organizēt, plānot un virzīt rotaļu. Ļevs Vigotskis (*Лев Выготский*, 1896–1934) rakstīja, ka bērna rotaļa nav vienkārša atmiņa par pārdzīvoto, bet pārdzīvotu iespaidu radošā pārstrāde, to kombi-

nēšana un jaunas īstenības būvēšana no tiem iespaidiem, kas atbilst paša bērna pieprasījumiem un tieksmēm.

Mudinājums paust radošās spējas īpaši svarīgs ir pirmskolas vecumā. Bērna radošumā izpaužas viņa personība, emocijas, jūtas, garstāvoklis un attiecības ar apkārtējo pasauli. Mākslas radošumā bērns aktīvi atver kaut ko jaunu sev, bet apkārtējiem – jauno par sevi. Zināšanu iekrāšana ir priekšnoteikums radošās izteiles attīstībai, bet pirmie soļi radošajā darbībā tiek sperti rotaļā.

Radošums ir darbība, kas ir vir-

zīta uz kaut kā jauna, neatkārtojama veidošanu, tādēļ galvenais radošuma rādītājs ir radāmā produkta – daiļdarba, gleznas, mehāniskās ierīces – jaunums. Radošuma rezultāts var būt arī zinātniska ideja, kura ir izteikta pirmoreiz un saņem zinātniska atklājuma statusu. No šā redzes viedokļa runāt par bērna radošumu ir nelietderīgi: viņa darbības rezultāts, protams, neatšķiras ar objektīvu jauninājumu, kam ir nozīme zinātnes, kultūras vai ražošanas attīstībā. Tomēr bērna darbības produkti ir jauninājums viņam pašam, un tie spēlē milzīgu lomu bērna attīstībā.

BĒRNU RADOŠUMA ĪPATNĪBAS

Tādēļ psiholoģijā un pedagoģijā runā par bērna radošumu, bet izceļ tā specifiskās īpatnības. Bērna radošuma pirmā svarīgā īpatnība ir tā, ka viņu atklājumu un produktu jauninājums ir subjektīvs. Otrā īpatnība ir saistīta ar to, ka produkta radīšanas process bērnam sagādā pat lielāku baudu nekā rezultāta iegūšana un izrādās svarīgāks nekā rezultāts. Ar to bērna radošums arī būtiski atšķiras no pieaugušo radošuma, kur process var būt saistīts ar mokpilnu meklējumu.

Salīdzinājumā ar pieaugušajiem bērns sāk darbību, kura viņam ir jauna, viegla. Viņa apjēgtajām darbībām ar materiālu pa priekšu iet orientējošā darbība, spontāns eksperiments, kas brīžam ir šķietami bezjēdzīgs, bet kas aizrauj bērnu un bieži aizved pie pozitīviem rezultātiem. Un tā ir bērna radošuma trešā īpatnība, kas ir neapšaubāmi saistīta ar pirmajām divām, īpaši ar otro. Iepriekš nosauktās bērna radošuma īpatnības demonstrē bērna psihisko procesu noteiktas pakāpes nepilnības, kas šajā vecumā ir dabīgas. Būtisks ir arī tas, ka radošuma attīstība bērniem ir saistīta ar radošās iztēles attīstību. Tieši attīstīta radošā iztēle rada jaunus tēlus, kas veido radošuma pamatu.

Tomēr pat intensīva, bet izolēta iztēles attīstība radošajai darbībai ir nepietiekama. Lai veicinātu radošuma attīstību, bērniem ir jāattīsta arī:

- 🌸 domāšana (loģiskā un tēlainā);
- 🌸 mērķtiecīgums (prasme noteikt

mērķi un sasniegt to);

- 🌸 patstāvība un brīva uzvedība (darbības izvēle, tās izpildes līdzekļu, temata, personiskā uzdevuma un tā risinājuma veidu definēšana u. tml.).

Pedagoģijas un psiholoģijas darbos tiek izcelti bērnu radošuma attīstības rādītāji, pēc kuriem ir nosakāms bērnu radošums:

- 🌸 produkta jauninājums (subjektīvs);
- 🌸 originalitāte;
- 🌸 risinājumu variants;
- 🌸 intelektuāla aktivitāte;
- 🌸 emociju izrādīšana darbības procesā un intelektuālu emociju rašanās intelektuālu grūtību pārvarēšanas rezultātā.

BĒRNU EKSPERIMENTĒŠANA IR JĀATTĪSTA

Radošās personības darbība nav atbildes forma uz uzdevumu, kuru kāds uzdevis; tai piemīt radošs raksturs, tādēļ tā ir saistīta ar jauna mērķa izvirzīšanu. Bērniem jau pirmskolas vecumā spilgti izpaužas intelektuāla aktivitāte, kam ir liela nozīme radošā procesa attīstīšanā. Tomēr šai svarīgajai kvalitātei obligāti jābūt dažādos bērnu darbības veidos, citādi tā izdziest. Viens no tādas darbības veidiem ir bērnu eksperiments, ko Nikolajs Poddjakovs (*Николай Поддьяков*) definējis kā fenomenu. Viņš noteicis divus bērnu eksperimenta tipus:

- 🌸 nesavtīgs – virzīts uz objektu un tā sakaru un attiecību īpašību atklāšanu neatkarīgi no jebkāda praktiska uzdevuma risinājuma;
- 🌸 utilitārs – virzīts uz uzdevuma atrisinājuma meklējumu.

Pirmais eksperimenta veids ir īpaši nozīmīgs, tāpēc ka patstāvīga bērnu iepazīšanās ar atšķirīgām objekta īpašībām kā ar vienlīdzīgām, bez galvenā un „negalvenā” izdalīšanas, bērnam ļauj iekļaut šos objektus atšķirīgās sistēmās. Tas padara bērnu eksperimentu par elastīgu un ievērojami bagātina radošās konstruēšanas procesu.

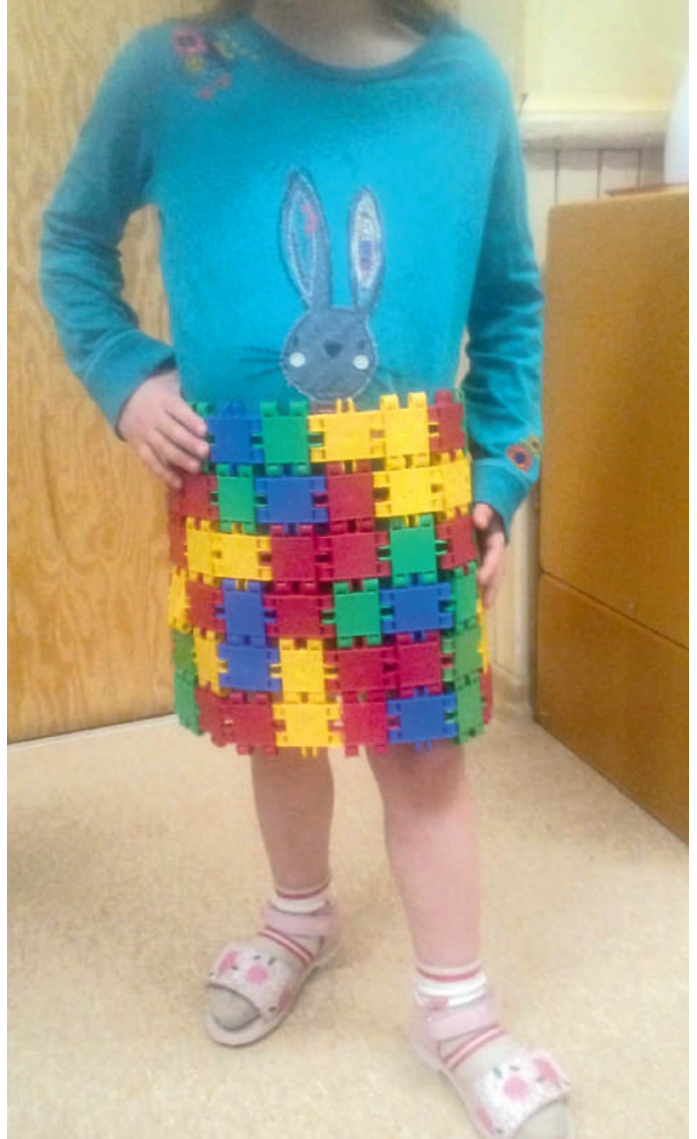
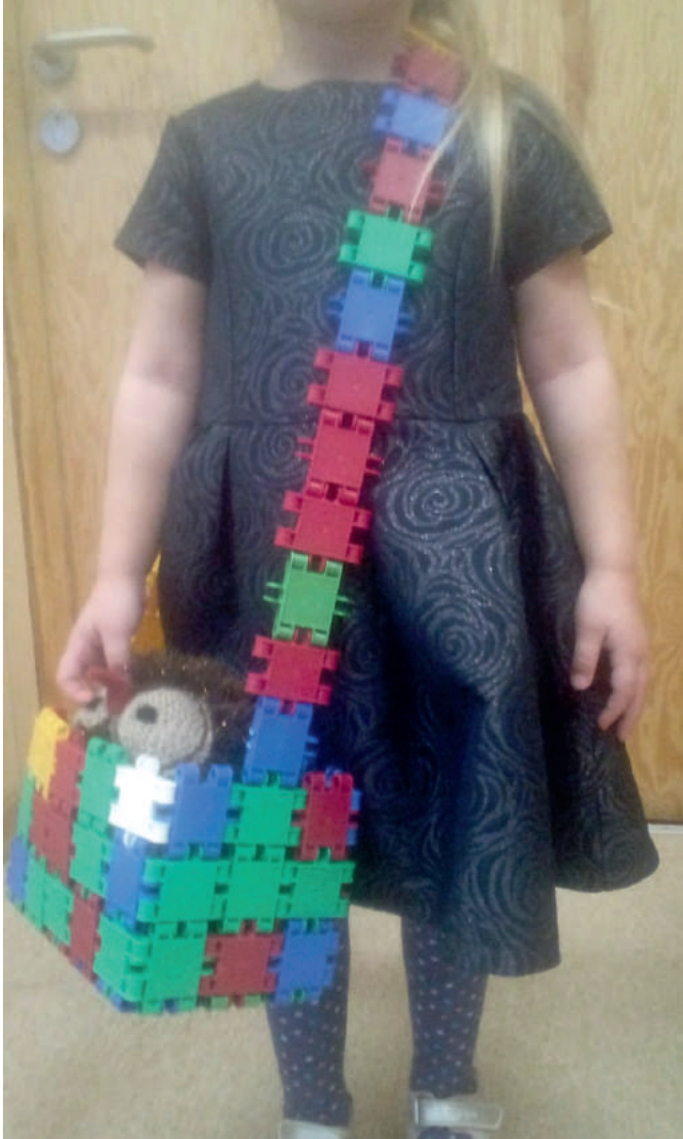
Tomēr bērnu darbības novērojumi rāda, ka patstāvīga un nesavtīga iepazīšanās ar objektu īpašībām lielākajai daļai bērnu var palikt diezgan

primitīvā līmenī, piemēram, bērns daudzreiz met gaisā priekšmetu un ņem to, gūdam no tā baudu, bet neveic ar to nekādas citas manipulācijas, kā rezultātā netiek atklātas jaunas šā priekšmeta īpašības; bērns atklāj, ka priekšmets sastāv no divām saliktām daļām, aizraujoši daudzkārt savieno un atvieno tās (atver – aizver), pēc tam liek iekšā sīkus priekšmetus, grabina tos, taču tālāka interese par šā objekta pētīšanu bērnam pakāpeniski zūd.

Tādēļ bērnu eksperimentēšanu ir nepieciešams attīstīt. Pirmkārt, pastāvīgi jāpaplašina objektu arsenāls, kas atšķiras ar spilgti pausto daudzfunkcionalitāti. Otrkārt, jādod bērniem iespēja izmantot objektu īpašības, kuras viņi patstāvīgi atklāj daudzveidīgos darbības veidos (rotāļā, zīmēšanā, konstruēšanā utt.), pamudinot uz to tālāku pētīšanu.

Piemēram, konstruēšanā nesavtīgas eksperimentēšanas objekti vispirms ir materiāli (konstruktori, papīrs, dabas materiāls, moduļi utt.), kam piemīt dažādas īpašības – krāsa, izmērs, svars, struktūra, faktūra, funkcionalitāte u. c., kuru respektēšana diezgan lielā mērā nodrošina darbības produktivitāti. Apkārtējo priekšmetu vairākuma statistiskums, stingrs funkcionālais iestiprinājums būtiski kavē bērnu patstāvīgas eksperimentēšanas un daiļrades attīstību.

Vēl viens svarīgs bērnu patstāvīgu atklājumu komponents ir darbības veidi, kuri, izmantojot tos vairākkārt dažādās situācijās, rezultātā ir apkopojami. Veidu apkopojumus bērni pārnes uz citiem darbības veidiem: pieaugušie uzdod bērnam uzdevumu vai liek izmantot zināmos veidus citā situācijā vai meklēt jaunus. Tomēr uzdevumi radošuma attīstībai spēlē gan pozitīvu, gan negatīvu lomu: tie, no vienas puses, virza bērnu meklējuma darbību, bet no citas – būtiski sašaurina to. Bērni nemeklē variantus, oriģinālus un racionālus veidus, viņiem galvenais ir gūt panākumus, izpildīt uzdevumu. Tieši tādēļ pirms konkrētu uzdevumu uzdošanas bērniem jāorganizē plaša eksperimentēšana ar materiālu. Tāda eksperimentēšana kardināli maina turpmāko uz-

devumu izpildes raksturu: bērniem rodas intelektuāla aktivitāte, saistīta ar aizraujošiem izpildījuma variantu meklējumiem, centieniem iegūt lietderīgāku un oriģinālu produktu. Par to runā bērnu replikas „bet var vēl arī tā”, „nē, labāk citādāk” u. tml.

Patī uzdevumu izpilde, kas pārvēršas radošajā meklējumā, stimulē bērnus eksperimentēšanai ar materiālu, un darbība kļūst dziļāka un mērķtiecīgāka. Pateicoties tam, bērni atklāj jaunas priekšmetu īpašības, atrod to kopsakarības, izvirza sev noteiktus mērķus. Tādējādi bērnu nesavtīga eksperimentēšana kļūst par pilnvērtīgu izziņošanās darbības līdzekli, jebkāda radošā procesa svarīgu komponentu. Tomēr pirmsskolas vecuma bērni var izgudrot paņēmienus vai atklāt jaunus darbības veidus tikai uz esošas pieredzes pamata, kas iegūta, piemēram, pieaugušo darbības atdarinājuma procesā.

Tādēļ paraugu izmantošana ir nepieciešama tādu zināšanu, prasmju un iemaņu veidošanai, kuras pēc tam

bērni iesaista savā patstāvīgajā darbībā, un tie iegūst apkopotu raksturu un kļūst par izejas pozīciju radošuma attīstībai. Tehnisku iemaņu tomēr ir nepietiekami, un pat labas to apgūšanas gadījumā bērns paliek amatniecības, ne radošuma līmenī. Darbā ir jāiegulda savas emocijas, jūtas, pārdzīvojumi, dzīves pieredze. Un, protams, radošuma pamatā ir radošā iztēle, t. i., tādu jaunu tēlu, priekšstatu radīšana, kuri pēc tam tiek realizēti darbos.

Bērnu radošuma svarīga īpatnība ir tas, ka uzmanība vairāk tiek pievērsta pašam procesam, bet ne rezultātam, tātad svarīgs ir pats bērnu radošums un kaut kā jauna radīšana. Jautājums par bērnu radīto darbu vērtību paliek otrajā plānā. Bērni izjūt lielu gandarījumu, ja pieaugušie uzteic radošā darba oriģinalitāti. Bērnu radošums un rotaļa ir savstarpēji saistīti, un dažreiz starp rotaļu un radošumu nav robežu. Radošums ir arī nepieciešams bērnu personības harmoniskas attīstības elements un pirmsskolas vecumā galvenokārt va-

jadzīgs pašattīstībai. Bērnu radošums aktivizē attīstības procesu. Radošumā attīstās iniciatīva, patstāvība un aktivitāte, kas veicina prasmju, iemaņu un zināšanu apguvi.

Radošās darbības būtība nesekot gataviem paraugiem, šabloniem, bet pēc iespējas vairāk meklēt savus personiskos oriģinālos risinājumus, nebaidīties tos brīvi izteikt, virzīt savu iztēli uz jaunā meklējumiem, īstenot iecerēto līdz beigām.

Vērtīgas izziņas pieredzes, darbības, radošuma uzkrāšana, savu iespēju izpratne, pašizziņa un pašrealizācija veicina pirmsskolas vecuma bērnu radošā potenciāla atklāšanu.

Lai izaudzinātu radošu personību, zināšanām, prasmēm un iemaņām, kas ir tradicionālās izglītības mērķis, jākļūst par mērķa sasniegšanas līdzekli. Tātad bērnos jāattīsta spējas un prasmes, personības īpašības, jābagātina jutekliskā un emocionālā pieredze, kas nodrošina veiksmīgu ieiešanu jaunā sociālā vidē un skolas gaitu uzsākšanu.